

BARTOSZ BARTŁOMIEJ GROCHOWSKI*, TOMASZ STUDZIEŃIECKI**

Bezpieczeństwo jako determinanta rozwoju turystyki górskiej w Polsce ze szczególnym uwzględnieniem Tatr

Streszczenie. Bezpieczeństwo jest jednym z kluczowych czynników rozwoju turystyki na obszarach górskich. Góry cieszą się dużą popularnością i niesłabnącym zainteresowaniem turystów. Odwiedzane są przede wszystkim w sezonach letnim i zimowym. Jednocześnie wzrasta zainteresowanie aktywnością turystyczną w okresie posezonowym. Zróżnicowanie klimatu i atrakcyjność potencjału przyrodniczego umożliwiają uprawianie wielu form turystyki na obszarach górskich w Polsce. Każdy rodzaj aktywności niesie ze sobą ryzyko i wymaga odpowiednich rozwiązań w zakresie bezpieczeństwa. Dotyczy to z jednej strony zapewnienia właściwych warunków do uprawiania turystyki, a z drugiej – kształtowania właściwych postaw wśród turystów. Celem artykułu była identyfikacja atrybutów bezpieczeństwa w turystyce górskiej w Polsce, a w szczególności: 1) wskazanie kluczowych podmiotów systemu bezpieczeństwa górskiego i powiązań między nimi; 2) ocena uwarunkowań i zasad współpracy podmiotów systemu bezpieczeństwa górskiego; 3) prezentacja propozycji poprawy systemu bezpieczeństwa turystyki górskiej w Polsce. W artykule wykorzystano następujące metody: studia literaturowe, analizę źródeł wtórnych i obserwację uczestniczącą. W ocenie autorów system bezpieczeństwa górskiego funkcjonuje dobrze, ale jest w nim kilka luk, które mogą stwarzać zagrożenie dla turystów i wymagają podjęcia działań naprawczych. Zdaniem autorów zniwelowanie tych niedociągnięć i wdrożenie systemowych zmian mogą podnieść poziom bezpieczeństwa, a tym samym atrakcyjność unikatowej destynacji górskiej, jaką są Tatry.

Słowa kluczowe: bezpieczeństwo, turystyka, obszary górskie, Tatry

Kody JEL: L83, I28, J28

Sugerowane cytowanie: Grochowski, B. B. i Studzieniecki, T. (2021). Bezpieczeństwo jako determinanta rozwoju turystyki górskiej w Polsce ze szczególnym uwzględnieniem Tatr. *Studia Periegetica*, 1(33), 107-123. <https://doi.org/10.5604/01.3001.0015.0345>

* Uniwersytet Morski w Gdyni (Polska), Wydział Zarządzania i Nauk o Jakości, e-mail: bartosz.bartlomiej.g@gmail.com, orcid.org/0000-0002-5059-9344

** Uniwersytet Morski w Gdyni (Polska), Wydział Zarządzania i Nauk o Jakości, e-mail: t.studzieniecki@wpit.umg.edu.pl, orcid.org/0000-0002-1272-0908

1. Wstęp

Bezpieczeństwo to jedna z fundamentalnych potrzeb każdego człowieka. Zaspokojenie potrzeb z kolei jest niezbędne do utrzymania człowieka przy życiu, umożliwia mu rozwój indywidualny i społeczny (Kozłowska, 2014). Bezpieczeństwo daje poczucie komfortu i stwarza możliwość rozwoju jednostki. Ułatwia ponadto osiągnięcie postawionych sobie celów. Człowiek odczuwa potrzebę bezpieczeństwa na każdym etapie swojego życia. Jej zaspokojenie jest kluczowe podczas pobytu w domu, w miejscu pracy i podczas spędzania wolnego czasu. Coraz częstszym sposobem na zagospodarowanie tego czasu jest uprawianie turystyki. Turysta udaje się do destynacji turystycznej by zaspokoić swoje potrzeby.

Każda forma aktywności niesie ze sobą ryzyko i wymaga odpowiednich rozwiązań w zakresie bezpieczeństwa. Dotyczy to z jednej strony zapewnienia właściwych warunków do uprawiania turystyki, a z drugiej – kształtowania właściwych postaw wśród turystów. Za bezpieczeństwo turystów w górach odpowiedzialnych jest wiele instytucji.

Dla rozwoju każdej destynacji bezpieczeństwo ma kluczowe znaczenie (Kwieciński, 2010). Odnosi się to do bezpieczeństwa zarówno wewnątrz, jak i na zewnątrz danego terytorium. W tym celu państwo wprowadza regulacje prawne i powołuje odpowiednie służby mające zapewnić porządek i bezpieczeństwo.

2. Znaczenie bezpieczeństwa w turystyce górskiej

Zapewnienie bezpieczeństwa należy postrzegać jako proces. System bezpieczeństwa podlega dynamicznym zmianom w zależności od istniejących warunków wewnętrznych i zewnętrznych (Pokruszyński, 2017). Zadaniem państwa są działania mające na celu stałe doskonalenie tego systemu. Za bezpieczeństwo odpowiadają nie tylko instytucje państwowe, ale również organizacje społeczne. Wiele zależy także od pracowników, których obowiązkiem jest przestrzeganie przepisów i zasad bezpieczeństwa i higieny pracy (Chojnicki i Jarosiewicz, 2011).

Bezpieczeństwo jest pojęciem wieloznacznym (Wilk-Woś, 2017). Szczególnie trafnym i uniwersalnym określeniem bezpieczeństwa jest nazwanie go stanem, który daje poczucie pewności, gwarancję jego zachowania i szansę na doskonalenie (Kaczmarek, Łepkowski i Zdrodowski, 2008).

W kontekście uprawiania turystyki górskiej zaspokojenie potrzeby bezpieczeństwa ma kluczowe znaczenie. Turyści nie mogą odczuwać zagrożenia w miejscach swojego czasowego pobytu ani podczas podróży (Walek, 2019). Turystyka górską obejmuje wiele form aktywności ruchowej. Należą do nich m.in. turystyka piesza

i turystyka narciarska, czyli te formy turystyki kwalifikowanej, które są w stanie zaspokoić potrzeby ruchu i wysiłku fizycznego (Gaworecki, 2010). Pobyt w górach wpływa bardzo korzystnie na zdrowie człowieka. Należy zatem podejmować działania dążące do minimalizowania skutków występowania zagrożeń związanych z turystyką na obszarach górskich (Kwiatkowski i Jasovský, 2014).

3. Podmioty systemu bezpieczeństwa górskiego

System bezpieczeństwa obejmuje wiele podmiotów, których działania są związane z zapewnieniem bezpieczeństwa osób przebywających na obszarach górskich. Funkcjonowanie większości instytucji jest uregulowane odpowiednimi przepisami prawa. W artykule przedstawione zostały podmioty, których działania są związane bezpośrednio z reagowaniem na wypadki i zagrożenia oraz zapewnieniem bezpieczeństwa osób korzystających z walorów turystycznych w górach.

Jedną z najważniejszych instytucji działających na rzecz bezpieczeństwa w górach jest stowarzyszenie **Górskie Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe (GOPR)**. Podmiot ten realizuje zadania z zakresu ratownictwa górskiego na obszarach Beskidu Niskiego, Beskidu Wyspowego, Beskidu Średniego, Beskidu Sądeckiego, Beskidu Żywieckiego, Beskidu Małego, Beskidu Śląskiego, Bieszczadów, Gorców, Pienin, Sudetów Wschodnich, Sudetów Środkowych, Sudetów Zachodnich i Wyżyny Krakowsko-Wieluńskiej. Z uwagi na duży obszar działalności GOPR posiada terenowe jednostki organizacyjne, czyli grupy regionalne (Statut Górskiego Ochotniczego Pogotowia Ratunkowego, 2019). W strukturze GOPR znajduje się 7 grup regionalnych (Pańtak, Lis i Wargin, 2018).

GOPR realizuje przede wszystkim zadania wymienione w ustawie z dnia 18 sierpnia 2011 r. o bezpieczeństwie i ratownictwie w górach i na zorganizowanych terenach narciarskich (Ustawa, 2011). Ponadto w statucie GOPR widnieją takie cele jak: niesienie pomocy ofiarom klęsk żywiołowych, katastrof i wypadków, propagowanie bezpiecznego uprawiania turystyki i rekreacji w górach oraz ochrona środowiska naturalnego. Cele te są realizowane m.in. przez tworzenie i utrzymywanie stacji i punktów ratunkowych, wykonywanie działalności ratowniczej w górach oraz pomaganie przy likwidacji skutków klęsk żywiołowych i katastrof. GOPR ma wewnętrzny system szkoleń, dzięki czemu może stale podnosić poziom kwalifikacji i umiejętności swoich ratowników (Statut Górskiego Ochotniczego Pogotowia Ratunkowego, 2019).

Ratownicy pełnią dyżury całodobowe w 7 stacjach centralnych, które są jednocześnie siedzibami grup regionalnych. Ponadto GOPR dysponuje wieloma stacjami ratunkowymi w terenie. W większości z nich są pełnione dyżury całoroczne, a w pozostałych – sezonowe. Dyżury są również pełnione w stacjach i punktach

ratowniczych dzierzawionych lub na zlecenie zarządzającego terenem narciarskim, który chce, aby na jego stoku narciarskim stacjonowali ratownicy (Górskie Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe, 2021).

Na obszarze Tatr najważniejszym podmiotem działającym na rzecz bezpieczeństwa jest stowarzyszenie **Tatrzańskie Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe** (TOPR) z siedzibą w Zakopanem. TOPR zajmuje się ratownictwem górskim na obszarze Tatr i pasma Spisko-Gubałowskiego (Pańtak i Wargin, 2019). W 2018 r. w stowarzyszeniu działało łącznie 164 ratowników, w tym 42 ratowników zawodowych i 122 ratowników ochotników (GUS, 2019).

W Statucie TOPR (2017), podobnie jak w przypadku GOPR – oprócz realizacji zadań wynikających z ustawy z dnia 18 sierpnia 2011 r. o bezpieczeństwie i ratownictwie w górach i na zorganizowanych terenach narciarskich – zostały wymienione inne cele, m.in. ochrona środowiska naturalnego i działania na rzecz ekologii, działalność oświatowa, naukowa i naukowo-techniczna na rzecz poprawy bezpieczeństwa w górach, działalność w zakresie wspierania i upowszechniania kultury fizycznej, sportu, turystyki i krajoznawstwa oraz promocja i organizacja wolontariatu na rzecz wsparcia dla ratowników górskich. Aby cele te mogły być zrealizowane, TOPR utrzymuje w sprawności swoją straż ratunkową, która prowadzi działania ratownicze w Tatrach z wykorzystaniem odpowiedniego sprzętu, prowadzi zajęcia profilaktyczne i edukacyjne w zakresie bezpieczeństwa górskiego i narciarskiego oraz współpracuje z jednostkami naukowo-badawczymi w zakresie projektowania i wdrażania nowoczesnych technik i technologii w ratownictwie i poszukiwaniu osób. TOPR organizuje również szkolenia dla swoich ratowników i nadaje uprawnienia ratownicze i instruktorskie w zakresie ratownictwa górskiego, śmigłowcowego, narciarskiego, ratownictwa z użyciem psów oraz ratownictwa podwodnego (Statut Tatrzańskiego Ochotniczego Pogotowia Ratunkowego, 2017). W okresie zimowym TOPR publikuje komunikaty o stopniu zagrożenia lawinowego, który obowiązuje na terenie Tatr.

Oprócz specjalistycznego sprzętu ratowniczego, pojazdów terenowych i skuterów śnieżnych TOPR posiada śmigłowiec PZL W-3WA, o znakach rejestracyjnych SP-SXW, potocznie nazywany Sokołem. Helikopter pozwala na bardzo szybkie dotarcie ratowników z odpowiednim sprzętem na miejsce wypadku i udzielenia potrzebnej pomocy. Podczas gdy piesze akcje ratownicze mogą trwać kilka lub nawet kilkanaście godzin, w sprzyjających warunkach akcja z udziałem Sokoła trwa zazwyczaj około pół godziny. Śmigłowiec jest w stanie dolecieć z Zakopanego do najodleglejszego miejsca w Tatrach w 10 minut i desantować ratowników na miejsce zdarzenia lub w jego pobliżu. Kiedy ratownicy udzielają pierwszej pomocy poszkodowanym, pilot krąży po okolicy, wraca do Zakopanego lub przyziemia w niedalekim miejscu, utrzymując pracę silników na wolnych obrotach i czekając na ponowne wezwanie w celu podjęcia ratowników i poszkodowanego (Sabała-Zielińska, 2018).

Fot. 1. Znak ostrzegający przed lawinami w Tatrach

Źródło: *Poradnik lawinowy. Bezpieczne wędrowanie po Tatrach podczas zimy*, 2016.

W Polsce na obszarach górskich znajduje się 8 **parków narodowych**, w tym Tatrzański Park Narodowy (TPN). Dyrekcje tych parków są odpowiedzialne za zapewnienie odpowiedniego poziomu bezpieczeństwa odwiedzającym (Ustawa, 1997). Z jednej strony jest to zabezpieczenie techniczne, tj. wyznaczenie i oznakowanie szlaków, zamocowanie sztucznych udogodnień oraz zamykanie odcinków stwarzających znaczne niebezpieczeństwo. Z drugiej strony jest to uświadamianie i informowanie turystów o aktualnych zagrożeniach i ryzykach towarzyszących uprawianiu aktywności w górach. Realizacja tych obowiązków ma charakter nie tylko prewencyjny, ale również edukacyjny (Wolski, 2010). O niebezpieczeństwach turyści są powiadamiani poprzez tablice informacyjne postawione przy wejściach do parków z regulaminami i komunikatami oraz znakami ostrzegawczymi w bardziej zagrożonych miejscach (fot. 1). Informacje o ograniczeniach i warunkach bezpieczeństwa są też publikowane na stronie internetowej parku narodowego lub są dostępne u obsługi parku.

Dyrekcje parków narodowych wydają zarządzenia i komunikaty, dbając tym samym o szeroko rozumiane bezpieczeństwo turystów. Zarządzenie może skutkować czasowym zamknięciem wszystkich szlaków. Ma ono na celu zapewnienie spokoju zwierząt w godzinach nocnych i ograniczenie ryzyka kontaktu z zaskoczonym drapieżnikiem (Tatrzański Park Narodowy, 2021). Za kontrolę przestrzegania

obowiązujących zarządzeń przez turystów i za ich bezpieczeństwo bezpośrednio odpowiada straż parku, która pełni funkcje porządkowe na terenie danego parku narodowego.

Istotną rolę w zapewnieniu bezpieczeństwa w górach odgrywają **przewodnicy górcy**. Informacje, które przekazują turystom, mają charakter edukacyjny i profilaktyczny. Dotyczą one bezpiecznego poruszania się po górach, właściwego doboru i obsługi sprzętu oraz wiedzy o topografii obszaru, na którym działają. Przewodnik wskazuje miejsca, które są odpowiednie na postój, ostrzega, kiedy może nastąpić niespodziewane załamanie pogody, a w razie konieczności jest w stanie udzielić pomocy innym osobom na szlaku. Jako osoba doświadczona w chodzeniu po górach przewodnik potrafi dostrzec, że dana trasa jest dla kogoś zbyt trudna i zalecić tej osobie zaprzestanie wycieczki. Można też spotkać przewodników, którzy jednocześnie są ratownikami GOPR lub TOPR. Wtedy ich dodatkowa wiedza, doświadczenie i przeszkolenie sprawiają, że poziom bezpieczeństwa podczas wędrówki staje się jeszcze większy.

W sezonie zimowym tatrzańskie miejscowości są odwiedzane przez znaczną liczbę turystów chcących uprawiać narciarstwo i snowboarding. Odpowiedzialni za ich bezpieczeństwo są **zarządzający terenami narciarskimi**, z których ci turyści korzystają. Do zadań zarządzających należy prawidłowe przygotowanie tras narciarskich i infrastruktury towarzyszącej oraz utrzymanie ich na odpowiednim poziomie. Oprócz tego istotne jest informowanie narciarzy i snowboardzistów o zasadach panujących na danym terenie, aktualnych warunkach pogodowych i śniegowych, zamkniętych trasach i innych zagrożeniach. Ponadto zarządzający zapewniają ratownictwo narciarskie na terenie narciarskim i udostępniają numer telefonu do tych służb. Często zdarza się, że zarządzający na podstawie odpowiednich umów zlecają niektóre z tych zadań innym zewnętrznym podwykonawcom, którzy mogą dysponować bogatszą wiedzą i lepszym sprzętem niż ten, który znajduje się na zapleczu przy wyciągu.

Aspekty dotyczące bezpieczeństwa górskiego i wsparcia funkcjonowania podmiotów ratownictwa są obecne w niektórych dokumentach jednostek **samorządu terytorialnego** lub w aktach prawnych stanowiących o roli i zadaniach samorządu. Często powtarzającymi się przedsięwzięciami w tym zakresie są zakupy i doposażenie na rzecz straży pożarnej na wypadek działań związanych z zapobieganiem i usuwaniem skutków klęsk żywiołowych oraz ratowaniem ludzkiego życia i mienia. Niektóre z powiatów decydują się dodatkowo na udzielanie bezpośredniego wsparcia finansowego podmiotom realizującym zadania z zakresu ratownictwa górskiego w celu uzupełnienia podstawowego sprzętu drużyn ratowniczych. Przykładem jest powiat żywiecki, którego samorząd nieprzerwanie od 2006 r. do 2018 r. udzielał dotacji dla Grupy Beskidzkiej GOPR. Środki te pomogły w uzupełnieniu podstawowego sprzętu drużyn ratowniczych i zostały odnotowane w dokumencie strategii rozwoju powiatu (Strategia Zrów-

noważonego Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Powiatu Żywieckiego na lata 2020-2022, 2020).

Zadania z zakresu bezpieczeństwa górskiego są również przypisane do samorządu województwa, który w swoich granicach administracyjnych zawiera obszary górskie. Zgodnie z ustawą z dnia 29 sierpnia 1997 r. o usługach hotelarskich oraz usługach pilotów wycieczek i przewodników turystycznych, do zadań samorządu województwa należy prowadzenie rejestru organizatorów szkoleń dla kandydatów na przewodników górskich oraz dokonywanie wpisów do tego rejestru. Dodatkowo urząd marszałkowski jest zobowiązany nie rzadziej niż raz na 3 lata zorganizować kontrolę organizatorów szkoleń, podczas której sprawdzane są m.in. dokumentacja szkoleń, zgodność harmonogramu zajęć z procesem jego realizacji i poziom warunków prowadzenia zajęć. Po zakończeniu szkolenia przez kandydata końcowy egzamin na przewodnika górskiego przeprowadzany jest przez komisję powołaną przez marszałka województwa właściwego ze względu na obszar górski (Ustawa, 1997).

Wybrane osoby prawne i fizyczne w sposób pośredni lub bezpośredni wpisują się w system bezpieczeństwa górskiego. Przykładem może być polski operator telekomunikacyjny działający pod marką Plus, który zaprojektował i udostępnił do darmowego pobrania aplikację telefoniczną o nazwie RATUNEK. W razie wystąpienia niebezpieczeństwa lub wypadku można za jej pomocą wezwać górskie służby ratownicze, które otrzymują współrzędne telefonu, z którego wezwano pomoc. Zdarza się także, że niektórzy producenci górskiego asortymentu i ubrań w ramach nieodpłatnego wsparcia zaopatrują ratowników w wysokiej jakości sprzęt mający na celu ułatwienie i usprawnienie działań prowadzonych w górach. Kwestie bezpieczeństwa górskiego są także obecne na portalach społecznościowych i fanpage'ach o tematyce górskiej. Można tam znaleźć np. informacje o aktualnych zagrożeniach, pogodzie, zmianach na szlakach oraz apele i prośby od górskich służb ratowniczych.

4. Współpraca podmiotów systemu bezpieczeństwa w górach

Każdy z podmiotów zapewniających bezpieczeństwo w górach działa w granicach swoich kompetencji. Pewne działania wymagają jednak współpracy kilku podmiotów, szczególnie te, które są bezpośrednio związane z ratowaniem życia lub zdrowia. System bezpieczeństwa w górach polega w dużej mierze na koordynacji i współpracy różnych jednostek, dzięki czemu można nieść pomoc jak najszybciej i uniknąć wielu zagrożeń i niebezpieczeństw.

Koordinacja ta jest zauważalna podczas każdej akcji ratunkowej w górach. Zgodnie z ustawą z dnia 18 sierpnia 2011 r. o bezpieczeństwie i ratownictwie w górach i na zorganizowanych terenach narciarskich, ratownicy GOPR i TOPR mają za zadanie dotrzeć do poszkodowanych na obszarach górskich, udzielić im kwalifikowanej pierwszej pomocy i ewakuować. Nie mogą jednak podejmować dalszych czynności medycznych ani udzielać dłuższej opieki zdrowotnej. Po przetransportowaniu osób, które uległy wypadkowi, z obszarów górskich opiekę nad nimi rozciąga system Państwowego Ratownictwa Medycznego (PRM). Jednostki GOPR i TOPR są zobowiązane przekazać poszkodowanych jednostkom systemu i na tym ich czynny udział w akcji ratunkowej najczęściej się kończy. Każdorazowo miejsce i czas przekazania osoby, której udzielono pomocy w ramach działań ratowniczych, muszą być uzgodnione z dyspozytorem jednostki systemu PRM (Ustawa, 2011).

Takim miejscem najczęściej jest szpitalny oddział ratunkowy albo inne miejsce, w którym ratownicy górscy przekazują poszkodowanych do karetki pogotowia zespołu ratownictwa medycznego. Zdecydowanym udogodnieniem w tym zakresie dla TOPR jest posiadanie śmigłowca, którego lądowisko i baza znajdują się bezpośrednio przy szpitalu powiatowym w Zakopanem. Dzięki niewielkiej odległości lądowiska od Tatr i krótkim czasie dolotu akcje ratownicze na tym obszarze górskim i przekazanie osób poszkodowanych w wypadku na SOR mogą przebiec bardzo sprawnie.

GOPR niestety nie dysponuje własną flotą śmigłowców, ale gdy potrzebny jest transport poszkodowanych drogą powietrzną, ratownicy kontaktują się z jednostkami Lotniczego Pogotowia Ratunkowego (LPR), które są lotniczymi zespołami ratownictwa systemu PRM.

Współpraca LPR z GOPR nie sprowadza się jednak tylko do przekazywania poszkodowanych. We wrześniu 2011 r. zostało podpisane porozumienie między tymi podmiotami, w którym ustalono warunki współpracy w szerszym zakresie. Jeśli zajdzie taka potrzeba, ratownik GOPR może wylecieć na pokładzie śmigłowca LPR, desantować się bezpośrednio z pokładu i odebrać poszkodowanego. W celu wyćwiczenia sprawnego przeprowadzania takich operacji GOPR i LPR odbywają wspólne szkolenia (Guga, 2013).

TOPR i GOPR podczas prowadzenia działań ratowniczych mogą współdziałać ze sobą i w razie konieczności wezwać do pomocy jednostki współpracujące z systemem PRM, dyrekcję parków narodowych, Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe i inne jednostki podległe lub nadzorowane przez ministra właściwego do spraw wewnętrznych i ministra właściwego do spraw obrony narodowej. Jednostki TOPR i GOPR mogą również zostać wezwane przez właściwe służby lub sztaby kryzysowe do brania udziału w działaniach ratowniczych poza obszarem górskim. Takie wezwanie może dotyczyć np. pomocy przy usuwaniu zniszczeń i uszkodzeń wywołanych przez klęskę żywiołową (Ustawa, 2011).

Współpraca na rzecz bezpieczeństwa w górach odbywa się także na szczeblu ogólnopolskim. Ratownicy TOPR i GOPR mogą zostać wezwani za pośrednictwem Centrum Powiadamiania Ratunkowego. Turyści w razie wypadku w górach mogą zadzwonić pod numer alarmowy 112, a operator przekaze zgłoszenie do ratowników górskich. Dzięki temu turyści nieznający numeru do TOPR lub GOPR mają możliwość wezwania tych służb (Serwis Rzeczypospolitej Polskiej, 2021).

Współpraca i koordynacja ratownictwa w górach odbywa się nie tylko na szczeblu krajowym, ale również międzynarodowym. W lipcu 2013 r. GOPR, TOPR, słowacka Horská Záchranňa Služba (HZS) i Czeska Horská Služba podpisały „Memorandum o wspólnym działaniu”. W dokumencie tym podmioty zobowiązały się do poszukiwania najkorzystniejszych sposobów współpracy, wzajemnej pomocy podczas prowadzenia trudnych akcji ratowniczych, wypraw ratunkowych czy poszukiwawczych, organizacji wspólnych ćwiczeń i szkoleń oraz wymiany doświadczeń i informacji o zagrożeniach (Kwiatkowski i Jasovský, 2014). Współpraca i wzajemna pomoc mogą się okazać szczególnie cenne w sytuacji, kiedy któryś z podmiotów tymczasowo nie ma możliwości skorzystania ze swojego sprzętu, a jest on pilnie potrzebny do przeprowadzenia akcji ratunkowej. Może się np. zdarzyć, że w śmigłowcu TOPR zostanie wykryta usterka uniemożliwiająca jego wzbicie się w powietrze, a potrzebny jest szybki transport poszkodowanego z Tatr. Ratownicy TOPR mogą się wtedy skontaktować ze słowackimi ratownikami HZS, którzy przeprowadzą akcję ratunkową po polskiej części gór. Analogicznie sytuacja może mieć odwrotny scenariusz, w którym Słowacy poproszą o pomoc polskich ratowników. Po zakończonej akcji ratunkowej tego typu do rozwiązania pozostaje tylko kwestia rozliczenia kosztów.

GOPR i TOPR są członkami IKAR-CISA – międzynarodowego stowarzyszenia współpracującego z organizacjami ratownictwa górskiego działającymi w kilkudziesięciu krajach świata. Celem tej instytucji jest wymiana wiedzy i doświadczeń na temat ratownictwa górskiego i tworzenie rekomendacji dotyczących działań ratowniczych. Na kongresach IKAR-CISA są prowadzone dyskusje m.in. na temat poprawy bezpieczeństwa ratowników górskich i zapobiegania wypadkom w górach oraz prezentowane są nowe sposoby, techniki i rozwiązania w zakresie ratownictwa górskiego oraz sprzęty ratownicze (Stawska, 2014).

Bliska współpraca na rzecz bezpieczeństwa ma miejsce również między dyrekcjami parków narodowych a podmiotami realizującymi działania związane z ratownictwem w górach. Na obszarach górskich parków narodowych znajdują się całoroczne lub sezonowe stacje ratownicze GOPR i TOPR, w których ratownicy pełnią dyżury, aby w razie potrzeby jak najszybciej dotrzeć do poszkodowanych i udzielić im pomocy. Oprócz tego za zgodą dyrektora parku na jego terenie mogą być organizowane i prowadzone szkolenia ratowników górskich i psów lawinowych (Ustawa, 2004).

Fot. 2. Ratownicy TOPR transportujący poszkodowanego narciarza ze stoku w Białce Tatrzańskiej

Źródło: materiały własne.

Warto też nadmienić, że dyrekcje parków narodowych są zobowiązane do przekazywania podmiotom zajmującym się ratownictwem górskim na terenie danego parku 15% wpływów ze sprzedanych biletów wstępu z przeznaczeniem na dofinansowanie realizacji zadań z zakresu ratownictwa górskiego (Stawska, 2014).

Dyrekcja parku narodowego może skierować do podmiotu ratownictwa górskiego prośbę o wydanie opinii dotyczącej warunków bezpieczeństwa panujących na danym szlaku. Na jej podstawie dany odcinek może zostać zamknięty na czas naprawienia uszkodzeń i przywrócenia odpowiednich warunków bezpieczeństwa (Pańtak i Wargin, 2019). O wystawienie podobnej opinii mogą wystąpić zarządzający stacjami narciarskimi w Polsce. Przykładowo, trasy narciarskie ośrodka narciarskiego Kotelnica Białczańska w Białce Tatrzańskiej są przed każdym sezonem odbierane pod względem poprawności ich przygotowania i zabezpieczenia przez TOPR (Regulamin Porządkowy Ośrodka Narciarskiego Kotelnica Białczańska w Białce Tatrzańskiej, b.d.).

Oprócz tego na podstawie zawartej umowy zarządzający zorganizowanym terenem narciarskim może zlecić podmiotom wykonującym ratownictwo górskie

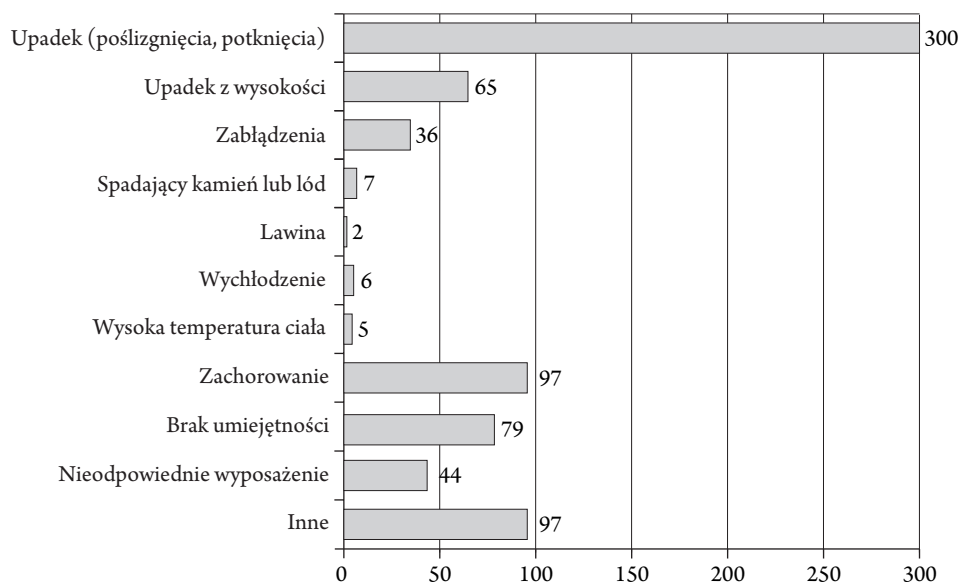
zapewnienie ratownictwa narciarskiego na terenie danego stoku. W takim przypadku w okresie działania terenu narciarskiego na stoku funkcjonuje punkt medyczny, z którego ratownicy w razie wypadku dojeżdżają do poszkodowanego na skuterach śnieżnych (fot. 2). Kwalifikowana pierwsza pomoc jest udzielana w ciągu kilku minut od momentu zdarzenia. Ratownicy ci najczęściej prowadzą również rejestr wypadków, który jest przekazywany zarządzającemu terenem narciarskim. W celu ułatwienia wezwania pomocy w razie wypadku na tablicach informacyjnych są umieszczane numery kontaktowe łączące bezpośrednio z punktem medycznym na danym stoku narciarskim.

5. Wypadki w Tatrach

Każdego roku w Tatrach dochodzi do wypadków, które wymagają interwencji ratowników. Nieszczęśliwe zdarzenia mogą się od siebie diametralnie różnić. Wiele zależy od okoliczności, w jakich doszło do wypadku. Znaczenie ma miejsce, pora roku, warunki pogodowe, rodzaj uprawianej turystyki oraz przygotowanie turysty (Gawlas, 2017).

Najczęstszą przyczyną wypadków w roku 2020 były upadki w wyniku poślizgnięcia się lub potknięcia (rys. 1). Dochodzi do nich zarówno podczas słonecznej

Rys. 1. Liczba i przyczyny wypadków zgłoszonych do TOPR w 2020 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie: *Działalność ratownicza TOPR w 2020 roku w Tatrach (w liczbach)*, 2020.

pogody, jak i w trakcie opadów. Nawet turysta mający doświadczenie i odpowiedni sprzęt trekkingowy może w chwili nieuwagi nastąpić na mokry lub oblodzony kamień (Gawlas, 2017). W dużej mierze poślizgnięcia lub potknięcia są wynikiem nieszczęśliwych przypadków, których nie sposób przewidzieć. Z kolei interwencje prowadzone w wyniku zablądzenia (36 interwencji), braku umiejętności (79) i nieodpowiedniego wyposażenia (44) mogłyby nie mieć miejsca, gdyby turyści wyruszyli w góry lepiej przygotowani i świadomi swoich możliwości.

Należy nadmienić, że świadkowie zdarzeń odgrywają istotną rolę przed rozpoczęciem działań ratowniczych przez TOPR lub GOPR. Ich zadaniem jest udzielenie pierwszej pomocy poszkodowanym i wezwanie służb. Bardzo ważne jest, aby turyści wiedzieli, jak należy się zachować, kiedy są świadkami wypadku.

6. Kierunki ewolucji systemu bezpieczeństwa w turystyce górskiej

Aktualne funkcjonowanie systemu bezpieczeństwa ocenić można jako poprawne. Istnieje jednak kilka kwestii, które należałoby udoskonalić, np.:

- uregulowanie kwestii szlaków turystycznych,
- podjęcie działań zmierzających do zmniejszenia liczby wypadków na trasach narciarskich,
- podjęcie działań w zakresie uświadamiania turystów o zagrożeniach.

W przypadku szlaków turystycznych problem jest przede wszystkim natury prawnej. Aktualnie szlak turystyczny nie ma ustawowej definicji. Nieuregulowane są zasady ich wytyczania, utrzymania i konserwacji. Nie został wskazany podmiot odpowiedzialny. Sytuacja ta negatywnie wpływa na stan techniczny szlaków i na poziom bezpieczeństwa korzystających z nich (Stawska, 2014). Wskazane byłoby wyznaczenie instytucji koordynującej działania mające na celu utrzymanie szlaków górskich. Taką instytucją na terenie określonego województwa mógłby być urząd marszałkowski. Można by wykorzystać doświadczenie województwa pomorskiego, które zadanie to realizuje z PTTK, zlecając odnawianie oznakowania szlaków i utrzymanie ich na należytych poziomach (Uchwała, 2016).

Wyjątkowe pod tym względem są tereny parków narodowych. W ustawie o ochronie przyrody jest określone, że ruch pieszy, rowerowy, narciarski i konny może odbywać się wyłącznie po szlakach i trasach wyznaczonych przez dyrektora danego parku narodowego (Ustawa, 2004). Dbanie o bezpieczeństwo turystów, w tym również poprzez utrzymanie szlaków i całej infrastruktury w należytych stanie, należy do zadań służby parku. Dzięki temu górskie szlaki na terenie parków narodowych są poprawnie oznakowane, na bieżąco naprawiane i konserwowane, o czym świadczą wyniki przeprowadzonych kontroli i pozytywne opinie turystów

wypełniających ankiety (Stawska, 2014). Jednakże, mimo ich dobrego przygotowania, co roku do TOPR i GOPR napływają zgłoszenia o zagubieniu się szlaku i prośby o pomoc. Ryzyko zgubienia szlaku w Tatrach wydaje się być szczególnie duże zimą, ponieważ w okresie zalegania pokrywy śnieżnej szlaki nie są dodatkowo oznakowane (Zarządzenie, 2017), a znaki letnie mogą być niewidoczne. Na terenie Słowacji w okresie zimowym szlaki tatrzańskie są tyczkowane, dzięki czemu niebezpieczeństwo zbieczności z trasy jest znacznie mniejsze (Sabała-Zielińska, 2020). Być może takie rozwiązanie mogłoby znaleźć zastosowanie w polskiej części Tatr.

Niestety, poza obszarami parków narodowych szlaki górskie nie są odpowiednio utrzymywane. Na wielu z nich brakuje oznakowania, co jest spowodowane zanikaniem, erozją, wycinką drzew lub świadomym niszczeniem drogowskazów. Nieusuwane są również przeszkody i uszkodzenia powstałe w wyniku zjawisk naturalnych i działalności człowieka, np. jeżdżenia po stromym szlaku motocyklem lub quadem. Wszystkie te czynniki znacznie utrudniają turystom korzystanie ze szlaków i zagrażają ich bezpieczeństwu. Dlatego ważne jest, żeby zagadnienia związane z odpowiedzialnością za utrzymanie szlaków turystycznych zostały uregulowane (Stawska, 2014).

Wypadki na stokach narciarskich w większości są spowodowane przez narciarzy i snowboardzistów. Im więcej chętnych korzysta z tras narciarskich, tym większe jest ryzyko wystąpienia wypadku. Nieszczęśliwe zdarzenie może być następstwem brawurowej jazdy narciarza lub snowboardzisty, który jadąc z nadmierną prędkością, będzie w niebezpiecznej odległości wyprzedzać innych, zajeżdżać drogę i wykonywać gwałtowne manewry, łamiąc przy tym zasady kodeksu narciarskiego i regulamin stacji. Taka osoba może nawet nie być świadoma tego, że mogła spowodować wypadek, kiedy ktoś inny zmuszony był nagle zahamować albo w inny sposób uniknąć kolizji. Zagrożenie rośnie jeszcze bardziej, kiedy brawurowy narciarz przed swoim zjazdem nadużyje napojów alkoholowych. Nie można jednak zrzucić winy za wszystkie wypadki na ekstremalną jazdę. Równie niebezpieczna dla użytkowników stoku narciarskiego może być osoba dopiero ucząca się jazdy na ruchliwej trasie narciarskiej. Brak umiejętności idzie zazwyczaj w parze z brakiem znajomości kodeksu narciarskiego, a to prowadzi do sytuacji takich, jak np. włączenie się do ruchu bez uprzedniego upewnienia się, czy można to zrobić bezpiecznie, i w konsekwencji zajechanie drogi komuś, kto spokojnie i poprawnie jeździł.

W celu poprawy bezpieczeństwa na stokach ratownicy zabezpieczający trasy narciarskie ośrodka Kotelnica Białczańska zaproponowali kilka zmian. Wśród nich znajduje się punkt mówiący o wytyczeniu i oznakowaniu tras i półek przeznaczonych tylko do nauki jazdy, tak by początkujący nie stanowili zagrożenia dla pozostałych uczestników tras, a sami czuli się komfortowo. W wielu stacjach narciarskich można natknąć się na tzw. ośle łączki, które służą tylko do nauki jazdy. Najczęściej są to krótkie odcinki, o bardzo niskim nachyleniu, które zwyczajowo

oznaczane są na mapach ośrodków jako trasy zielone. Są one jednak użyteczne tylko dla osób rozpoczynających naukę jazdy na nartach i snowboardzie, naukę utrzymania równowagi i właściwej pozycji. Nauka skrętów często odbywa się już na normalnych trasach narciarskich. Wyznaczenie specjalnych tras dla osób początkujących mogłoby przyczynić się do poprawy bezpieczeństwa. Inne propozycje ratowników dotyczyły głównie brawurowych i nieodpowiedzialnych narciarzy i snowboardzistów. Oprócz odmowy sprzedaży i konfiskowania karntów osobom będącym pod wpływem alkoholu lub stanowiących zagrożenie dla innych pojawiła się propozycja częstszego patrolowania tras przez policję. Jest to uzasadniane tym, że sam widok policjanta na stoku skłania do bezpieczniejszego i bardziej odpowiedzialnego zachowania osób korzystających z tras narciarskich (Marasek i Marasek, 2019).

Problemem pozostaje niska znajomość kodeksu narciarskiego, w związku z czym należałoby zachęcić zarządzających obszarami narciarskimi do intensywniejszych działań o charakterze edukacyjnym. Mogłoby to być np. wydrukowanie kodeksu na odwrocie ulotek z mapką ośrodka narciarskiego. Instruktorzy pracujący na stokach narciarskich kładliby na to szczególny nacisk. Innym rozwiązaniem mogłoby być udostępnianie informacji o bezpiecznym poruszaniu się na stoku w recepcjach hotelowych.

Analizując reportaże o niektórych akcjach ratunkowych w górach i patrząc na statystykę głównych przyczyn wypadków, można dojść do konkluzji, która wskazuje ważne pole do działania w celu poprawy bezpieczeństwa. Niektórzy ludzie idąc w góry, szczególnie jeśli jest to ich pierwsza górską wycieczką, często nie wiedzą, jak bardzo ryzykują. Nie odnosi się to do turystów, którzy świadomie podejmują ryzyko, idąc w nieodpowiednim obuwiu lub ze zbyt skromnym zapasem jedzenia i wody. Dotyczy to ludzi, którzy nie wiedzą, że wybierając się na górski szlak, należy się przygotować inaczej, niż idąc na spacer do parku, że po zmroku w górach trzeba mieć własne źródło światła, bo nie ma tam oświetlenia miejskiego, a nagle zmiana pogody może okazać się śmiertelna w skutkach. Ta niewiedza i brak świadomości istniejącego zagrożenia tłumaczą, dlaczego przed tragicznymi wydarzeniami na Giewoncie w sierpniu 2019 r. po usłyszeniu pierwszych grzmotów i zauważeniu nadciągającej chmury burzowej turyści nie podejmowali natychmiastowej decyzji o rozpoczęciu zejścia, tylko kontynuowali podejście na szczyt.

Aby zminimalizować zagrożenie, należy znaleźć skuteczny sposób informowania o tym, jak się zachowywać w górach. Materiały edukacyjne i kampanie promujące bezpieczeństwo górskie są obecne w środkach masowego przekazu, ale nadal nie docierają do wszystkich. Część turystów nie zwraca w ogóle uwagi na tablice informacyjne przy wejściach do Tatrzańskiego Parku Narodowego. W rezultacie na szlakach mogą się znaleźć osoby, które np. nie mają ze sobą mapy i zakładają, że będą korzystać z Internetu, nie mają nawet zapisanego numeru do GOPR czy TOPR. Być może sposobem na dostarczenie tych najważniejszych in-

formacji i instrukcji zachowania w przypadku wystąpienia niebezpieczeństwa jest wręczanie przez obsługę parku ulotek lub broszurek wraz z zakupem biletu wstępu do parku przez turystów. Dzięki temu każda osoba lub grupa będzie mieć dostęp do najważniejszych informacji, z którymi będzie mogła się zapoznać w dogodnym momencie podczas postoju, a w razie zagrożenia zawsze będzie mieć numer alarmowy i wskazówki, jak się zachować.

7. Zakończenie

Za bezpieczeństwo w turystyce górskiej odpowiada wiele podmiotów. Istotna jest koordynacja ich działań. Obecnie trudno wskazać podmiot, który skoordynowałby wszystkie elementy bezpieczeństwa. Ponieważ kwestii bezpieczeństwa górskiego nie uregulowano jednym aktem prawnym, wyzwaniem staje się zidentyfikowanie, uporządkowanie oraz zmodyfikowanie istniejących regulacji. Do kwestii już uregulowanych można zaliczyć: zadania i wymagania dla ratowników górskich i narciarskich, zadania dyrektora i strażników parków narodowych, wymagania dla przewodników górskich oraz obowiązki zarządzających terenami narciarskimi. Zdaniem autorów powinny zostać przeprowadzone szersze analizy, które mogłyby wskazać luki lub kolizje prawne w systemie bezpieczeństwa górskiego. Konieczne jest również monitorowanie powstających regulacji.

Istotne znaczenie ma również kształtowanie postaw turystów. Wypracowanie skutecznego sposobu uświadamiania turystów może wpłynąć na zmniejszenie liczby wypadków w górach.

Bibliografia

- Chojnicki, J. i Jarosiewicz, G. (2011). *ABC BHP informator dla pracodawców*. Państwowa Inspekcja Pracy, Główny Inspektorat Pracy
- Gawlas, M. (2017). Wypadki i interwencje ratownicze w okresie wakacyjnym na obszarze Tatr Polskich – analiza za rok 2014 i 2015, *Folia Turistica*, 45. 31-48. <https://doi.org/10.5604/01.3001.0012.0497>
- Działalność ratownicza TOPR w 2020 roku w Tatrach (w liczbach)*. (2020). <http://topr.pl/organizacja-topr/archiwum/631-dzia%C5%82alno%C5%9B%C4%87-ratownicza-topr-w-2020-roku-w-tatrach-w-liczbach>
- Gaworecki, W. W. (2010). *Turystyka*. Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne
- Górskie Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe. (2021, 30 maja). <https://www.gopr.pl/>
- Guga, B. (2013). *Wystąpienie pokontrolne (działalności stowarzyszenia Górskie Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe)*. Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Krakowie
- Kaczmarek, J., Łepkowski, W. i Zdrodowski, B. (red.). (2008). *Słownik terminów z zakresu bezpieczeństwa narodowego*. Akademia Obrony Narodowej

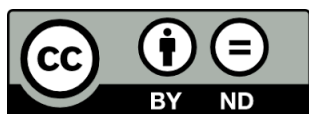
- Kozłowska, A. (2014). *Raport badawczy. Potrzeby jako system klasyfikacji modeli perswazyjnych*. Wyższa Szkoła Promocji w Warszawie
- Kwiatkowski, K. i Jasovský, J. (2014). *Zapewnienie warunków bezpieczeństwa turystyki i rekreacji w górach. Raport wspólny Najwyższej Izby Kontroli i Najwyższego Urzędu Kontroli Republiki Słowackiej*. Najwyższa Izba Kontroli
- Kwieciński, M. (red.). (2010). *Bezpieczeństwo. Wymiar współczesny i perspektywy badań*. Krakowskie Towarzystwo Edukacyjne
- Marasek, A. i Marasek, A. (2019). Wypadki narciarskie i snowboardowe na Kotelnicy Białczańskiej w sezonie zimowym 2017/2018, *Bezpieczeństwo. Teoria i Praktyka*, 2. 51-71
- Pańtak, M. i Wargin, A. (2019). *Protokół kontroli (stowarzyszenia Tatrzańskie Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe)*. Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji, Departament Ochrony Ludności i Zarządzania Kryzysowego
- Pańtak, M., Lis, A. i Wargin, A. (2018). *Protokół kontroli (stowarzyszenia Górskie Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe)*. Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji, Departament Ochrony Ludności i Zarządzania Kryzysowego
- Pokruszyński, W. (2017). *Bezpieczeństwo. Teoria i praktyka*. Wyższa Szkoła Bezpieczeństwa Publicznego i Indywidualnego „Apeiron” w Krakowie
- Poradnik lawinowy. Bezpieczne wędrowanie po Tatrach podczas zimy*. (2016, 26 stycznia). <https://goryludzie.pl/2016/01/poradnik-lawinowy-bezpieczne-wedrowanie-po-tatrach-podczas-zimy.html>
- Regulamin Porządkowy Ośrodka Narciarskiego Kotelnica Białczańska w Białce Tatrzańskiej. (b.d.). Pobrane 14.03.2021. https://bialkatatrzańska.pl/assets/public/regulaminy/regulaminporzadkowyosrodkanarciarskiegokotelnicabialczanskawbialcetatrzańskiej_12.pdf
- GUS. (2019). *Rocznik Statystyczny Rzeczypospolitej Polskiej*. Główny Urząd Statystyczny. https://stat.gov.pl/download/gfx/portalinformacyjny/pl/defaultaktualnosci/5515/2/19/1/rocznik_statystyczny_rzeczypospolitej_polskiej_2019.pdf
- Sabała-Zielińska, B. (2020). *Pięć stawów. Dom bez adresu*. Prószyński Media Sp. z o.o.
- Sabała-Zielińska, B. (2018). *TOPR. Żeby inni mogli przeżyć*. Prószyński Media Sp. z o.o.
- Serwis Rzeczypospolitej Polskiej. (2021, 3 lipca). <https://www.gov.pl/web/numer-alarmowy-112/inne-numery-alarmowe>
- Statut Górskiego Ochotniczego Pogotowia Ratunkowego. (2019). <https://www.gopr.pl/assets/goprMain/media/files/f4d74ab0-6463-4e1e-a118-49bf6f3b150a/statut-gopr-2019r.pdf>
- Statut Tatrzańskiego Ochotniczego Pogotowia Ratunkowego. (2017). http://www.topr.pl/images/dokumenty/STATUT_TOPR_2017.pdf
- Stawska, J. (2014). *Zapewnienie bezpieczeństwa turystyki i rekreacji w górach. Informacja o wynikach kontroli*. Najwyższa Izba Kontroli
- Strategia Zrównoważonego Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Powiatu Żywieckiego na lata 2020-2022. (2020). Aktualizacja 2020. Rada Powiatu Żywieckiego, <https://bip-pzzywiec.finn.pl/res/serwisy/pliki/24329321?version=1.0>
- Tatrzański Park Narodowy. (2021, 31 maja). <https://tpn.pl/>
- Uchwała (2016). Uchwała nr 44/108/16 Zarządu Województwa Pomorskiego z dnia 19 stycznia 2016 roku. <http://bip.pomorskie.eu/pobierz/110642.html>

- Ustawa (2004). Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody, Dz.U. 2004, nr 92, poz. 880
- Ustawa (2011). Ustawa z dnia 18 sierpnia 2011 r. o bezpieczeństwie i ratownictwie w górach i na zorganizowanych terenach narciarskich, Dz.U. 2011, nr 208, poz. 1241
- Ustawa (1997). Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. o usługach hotelarskich oraz usługach pilotów wycieczek i przewodników turystycznych, Dz.U. 1997, nr 133, poz. 884
- Walek, T. (2019). Bezpieczeństwo jako determinanta rozwoju turystyki. W: A. Kozera, E. Sadowska (red.), *Nauka i praktyka bezpieczeństwa* (s. 372-388). Wydawnictwo EAS
- Wilk-Woś, Z. (red.). (2017). *Bezpieczeństwo i zarządzanie kryzysowe. Bezpieczeństwo społeczności lokalnych*. Wydawnictwo Społecznej Akademii Nauk
- Wolski, D. (2010). Odpowiedzialność za bezpieczeństwo turysty na obszarze parku narodowego obejmującego tereny górskie. W: Z. Krzan (red.), *Nauka a zarządzanie obszarem Tatr i ich otoczeniem* (75-83), t. 3. Tatrzański Park Narodowy, Polskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk o Ziemi – Oddział Krakowski
- Zarządzenie (2017). Zarządzenie nr 3/2017 Dyrektora Tatrzańskiego Parku Narodowego z dnia 23 lutego 2017 roku w sprawie ruchu pieszego, rowerowego oraz uprawiania narciarstwa na terenie tatrzańskiego parku narodowego

Safety as a determinant of the development of mountain tourism in Poland – the case of the Tatra Mountains

Abstract. Safety is a key factor in the development of mountain tourism. Mountains are popular tourist destinations, which are mainly visited in the summer and winter. There is, however, a growing interest in off-season tourist activity. Diverse climate conditions and attractive natural assets offer multiple opportunities for various forms of tourism in the Polish mountains. Each form of activity is associated with certain risks and requires appropriate safety precautions. These include providing appropriate conditions for tourism as well as fostering right attitudes on the part of tourists. The aim of the article is to identify characteristics of mountain tourism in Poland. Additional objectives are: 1) identify key entities that form part of the mountain safety system, 2) assess conditions and principles of cooperation between entities of the mountain safety system, 3) propose ways to improve the safety system of mountain tourism in Poland. The article is based on a review of the literature and the authors' experience collected during regular mountain trips taken in the summer and in the winter. In addition, one of the authors, who works as a ski instructor and tourism organiser, cooperates with entities responsible for safety. Based on their knowledge and experience, the authors are in a position to make a critical assessment of the mountain safety system and recommend ways in which its shortcomings can be improved to ensure better safety and make the Tatra Mountains an even more attractive destination.

Keywords: safety, tourism, mountain areas, Tatra Mountains

Copyright and license: This article is published under the terms of the Creative Commons Attribution – NoDerivatives 4.0 International (CC BY-ND 4.0) License, <https://creativecommons.org/licenses/by-nd/4.0/>